

گفت‌وگوی روزنامه صبا با منتقدان درباره فیلم سینمایی «صبحانه با زرافه»

طعنه‌های طنز آمیز به

فیلم سینمایی «صبحانه با زرافه‌ها» اثری است به کارگردانی سروش صحت که نویسندگان آن سروش صحت، ایمان صفایی هستند و تهیه‌کنندگی‌اش را سیدمصطفی احمدی بر عهده دارد. این فیلم با بازیگری؛ هادی حجازی‌فر، بهرام رادان، پژمان جمشیدی، بیژن بنفشه‌خواه، هوتن شکیبا، مجید یوسفی، محصول سال ۱۴۰۲ است که در چهل و دومین جشنواره فجر حضور داشت و هم‌اکنون بر روی پرده‌های سینمایی سراسر کشور است. این فیلم روایت سه دوست است که در شب عروسی دوست چهارم فاجعه می‌آفرینند. پویا، شاهین و مجتبی‌سه دوست هستند که به عروسی دوست دیگرشان رضا (داماد)، دعوت شده‌اند. آن‌ها به قصد تفریح به موتورخانه تالار می‌روند و مواد مخدر مصرف می‌کنند. رضا هم با وسوسه دوستانش مواد مصرف می‌کند و به یک‌باره از هوش رفته و اوردوز می‌کند. الگوی مسلط و حاکم بر اثر کلاسیک است که در سه پرده طرح و گسترده می‌شود و حادثه‌ها یکی پس از دیگری با حفظ علیت‌مندی پیش می‌رود، پرده اول به معرفی شخصیت‌ها، رابطه آنها با هم و نیاز درونی‌شان می‌پردازد که دست آخر از نیاز از مسیر اشتباه، فاجعه آفرین شده و باعث می‌شود رضا در شب عروسی‌اش اوردوز کند، پرده دوم رضا در کماست و دوستانش با مشکلات فزاینده روبرو هستند تا او را به مراسم برگردانند، با شروع پرده سوم اوضاع هم وخیم‌تر شده و هم امیدبخش‌تر، حضور داماد در مراسم شب عروسی کاملاً منتفی شده اما خوشبختانه او زنده است و حالا باید به دنبال حل بحران پیش آمده باشد. در ادامه تحلیل و نقد سه منتقد سینما؛ عزیزالله حاجی مشهدی، شاهین شجری کهن و جبار آذین راد درباره این فیلم می‌خوانید.

عزیزالله حاجی مشهدی:

نوجویی و نوآوری با نگاهی متفاوت

تجربه سروش صحت در «صبحانه با زرافه‌ها» با نگاهی به تجربه‌های قبلی را چگونه ارزیابی کرده‌اید؟
به نظر می‌رسد که سروش صحت در فیلم تازه‌اش (صبحانه با زرافه‌ها) آگاهانه کوشیده است تا از قصه‌گویی‌های معمول به شیوه یکی بود؛ یکی نبود؛ فاصله بگیرد و در عین حال؛ در فضایی از یک قصه‌گویی مدرن؛ آدم‌هایی را در کنار هم؛ به کنش و واکنش‌هایی وا دارد که در جریان یک رویداد کمدی - تراژیک؛ مرگ ناخواسته یکی از شخصیت‌های فیلم رقم بخورد.

هنر سروش صحت در بازنمایی این واقعه تلخ؛ در این بوده است که مخاطب فیلم خود را چنان با آدم‌های فیلم همراه می‌کند که بدون غافلگیری شگفت‌آور؛ همجواری مرگ و زندگی را در کنار هم؛ باور کنند و درست در لحظه‌هایی که همه ما؛ به واسطه از دست رفتن یکی از آدم‌های جمع؛ انتظار شیون و زاری و هیاهو داریم؛ با نمایش عادی‌ترین رفتارها؛ مثل خوردن صبحانه یا رفتن به سراغ سه چهارم دختری که دورتر از آن‌ها سر میز دیگری نشسته‌اند؛ تا سر به سرشان بگذارند و آن‌ها را به ویلا دعوت کنند؛ به ویژه با انجام رفتارهایی در کمال خون‌سردی؛ به خوبی نشان می‌دهد که آن‌ها؛ به بهانه رخداد تلخ مرگ؛ از ادامه دادن به زندگی شیرین و هر چند ناپایدار خود؛ دست نمی‌کشند. نمایش عملی نوعی اعتقاد به اندیشه‌های خیامی؛ دم غنیمت شمردن و در لحظه زیستن و فارغ از غم گذشته و بی‌هراس از آینده فردا زیستن؛ در جای جای فیلم «صبحانه با زرافه‌ها» تکرار می‌شود. در حالی که همه شخصیت‌های فیلم؛ از رضا که در شب جشن عروسی خود به سر می‌برد تا دوستان دیگرش پویا و مجتبی و شاهین و حتی دکتری که کمی بعد از واقعه اوردوز کردن رضا؛ به این جمع اضافه می‌شود همگی برای فاصله گرفتن از فضای کسالت‌بار عروسی به مصرف مواد مخدر روی می‌آورند و چینی‌ش حواصت داستان فیلم نیز به گونه‌ای شکل می‌گیرد که گیجی و منگی این آدم‌ها بتواند رفتارهای نامتعارف آن‌ها را توجیه کند. در ادامه شخصیت‌های داستان فیلم اگر چه با هم تفاوت‌هایی دارند؛ اما انگار طبق یک قرار نانوشته؛ دیدگاه همگونی دارند. یعنی همگی می‌کوشند تا برخلاف پسند متعارف آدم‌های اطرافشان؛ رفتارهای دیگرگونه‌ای داشته باشند. شاید وقتی که یکی از همین شخصیت‌ها در جایی از فیلم که به کتاب «تاو» اثر معروف «لاتوتسه» فیلسوف عهد باستان چین اشاره می‌کند؛ به این معنا باشد که این شخصیت‌ها؛ با عمل به ساده‌زیستی و در لحظه زندگی کردن و تلاش برای داشتن رفتار نیک؛ می‌کوشند تا متفاوت باشند. در فیلم نمادها و نشانه‌هایی مثل گاو؛ عنکبوت و زرافه وجود دارد که بر مبنای تفسیر و تأویل وجود هر یک از آن‌ها می‌تواند بار

معناشناختی متفاوتی داشته باشد.

نظر تان راجع به پایان‌بندی اثر که دو پایان واقعی دارد و یک پایان نمادین (دشت با زرافه‌ها) دارد چیست؟

استفاده از عنوان زرافه‌ها و حضورشان در صحنه رویاگونه و خیالپردازانه پایانی فیلم؛ اگر چه ممکن است برای بخش پرشماری از مخاطبان فیلم وجهی شوخ طبعانه داشته باشد، با این همه برای مخاطبان خاص این اثر؛ از منظر معناشناسی؛ به نشانه به حقیقت پیوستن رویاهای این شخصیت‌هاست و تامل برانگیز است. در مجموع سروش صحت در فیلم تازه خود با نشانه گرفتن دو طیف از مخاطبان خاص و عام خود؛ اثری سرشار از لحظه‌های خلاقانه و تفسیر پذیر خلق کرده است که هر کدام از آن‌ها بتوانند برداشت‌های خودشان را داشته باشند. بی‌تردید امتیازهای مثبت چنین اثر نوآورانه‌ای از برخی کمداشت‌هایش در عدم معرفی دقیق شخصیت‌ها و یا ناهمگونی بازی‌ها و... می‌تواند افزون‌تر باشد.

شاهین شجری کهن:

آدم‌هایی که برای فراموشی به یک سفر متوهمانه می‌روند

با توجه به آثار گذشته کارگردان، ارزیابی شما از اثر آخر سروش صحت «صبحانه با زرافه‌ها» چیست؟
این فیلم کمدی متفاوت و فضای خلاقانه آثار سروش صحت را دنبال می‌کند. سروش صحت چه در نوشته‌ها و چه در فیلم‌ها و سریال‌ها عموماً نوع متفاوتی از نگاه کردن به پدیده‌های اجتماعی را با لحنی ایزورد روایت می‌کند که سبک خاص مولف است و در این

فیلم این سبک او کاملاً مشهود است اما در یک پیش زمینه دراماتیک و متفاوت‌تر و با آدم‌هایی که به نظر پادر هوای می‌آیند. آدم‌هایی که در فضای بحران هویت و روزمرگی سر می‌کنند و به دنبال شادی و تفریح به مصرف مواد روی می‌آورند تا خودشان را فراموش کنند چرا که زندگی روزمره و برساخته‌ای که در آن گرفتار شده‌اند جالب نیست و می‌خواهند چند ساعتی هم که شده به یک سفر کاذب در توهمات خود بروند. «صبحانه با زرافه‌ها» از همین میل به سفر شروع می‌شود. و قصه زندگی آدم‌هایی است که دچار سرگشتگی و توهم شده‌اند و زندگی بی‌هدف و پوچی دارند. این اثر طعنه‌ای است به زندگی روزمره و شبه مدرن جامعه امروز که آدم‌های آن همه در یک مدار بسته دور خود می‌چرخند و اگر به عمق وجود آنها مراجعه کنید می‌بینید به دنبال مفری برای فرار از دایره بسته زندگی خود هستند. در مجموع فیلم پر بازیگر است، روایت سراسری دارد برخی صحنه‌ها در فیلم اضافی است و در ساختار اثر نمی‌گنجد مانند صحنه تلاش رفیق‌ها برای جلب نظر دخترها در رستوران و برخی صحنه‌هایی که احساس می‌شود در فیلم غیر لازم است اما برای جذابیت مخاطب گنجانده شده است و خط اصلی روایت به آن نیازی ندارد.

ویژگی منحصر به فرد آثار صحت را در چه مولفه‌ای می‌دانید؟

آثار صحت یک تم تقدیری جالب دارد که همه اتفاقات را از کنترل آدمیزاد خارج نشان می‌دهد. یک جور ناتوار آلیست پنهان که انگار در لحظه هر اتفاقی که رخ می‌دهد چیز را در ادامه تحت تاثیر خود قرار داده و تغییر می‌دهد. مثلاً از همان ابتدا که رفقا برای خوشگذرانی موقت وارد موتورخانه می‌شوند با مصرف مواد همه چیز در هم پیچیده